

1.2. Važnost i uloga neprofitnih organizacija

- ▣ Participacija građana je proces kroz koji građani vrše utjecaj na odluke vlasti koje imaju posljedice na njihov život ili život njihovih sugrađana.
- ▣ Aktivna participacija građana je kada isti surađuju sa predstavnicima vlasti na različitim razinama, daju svoje prijedloge i sudjeluju u realiziranju odluka, te tako vrše utjecaj na odlučivanje u zajednici.
- ▣ Pasivna participacija građana je ona kada građani nazoče vladinim skupovima da bi dobili informacije, ali ne daju svoje prijedloge.

Važnost participacije građana:

- ▣ Participacija građana je bitna za razvoj lokalne samouprave ali i cijele zajednice:
- ▣ Pomaže u procesu donošenja odluka (da vlasti donose kvalitetnije odluke, u skladu s potrebama),
- ▣ Reducira konflikte i podiže razinu konsenzusa,
- ▣ Povećava razumijevanje, suradnju i poštovanje napora koje vlast čini za zajednicu,
- ▣ Potpora razvojnim programima zajednice,
- ▣ Povećava transparentnost vlasti prema potrebama građana,
- ▣ Pomaže u boljoj informiranosti građana o radu vlasti, ali i drugih sektora.

Važnost nevladinog sektora

- ▣ Nevladin sektor u većini zemalja ima veliki značaj za razvoj civilnog društva, vladavinu prava i razvoj demokracije.
- ▣ Nevladine organizacije se uključuju u rješavanje skoro svih problema u društvu, a koji se tiču njihovog polja djelovanja.
- ▣ Organizacije civilnog društva nastaju kao alternativa i potpora rješavanju mnogobrojnih problema u društvu zasnovanih na ljudskim potrebama, koje država ne može sama prevazići ili ne vodi dostatnu brigu o istima.
- ▣ Sa vlastima tj. državom se razvijaju partnerstva i realiziraju njihovi zajednički programi i projekti.

- ▣ Suradnja sa nevladinim sektorom rezultiraju korisnim informacijama i idejama, kroz zagovaranje pozitivnih promjena, te uključivanjem širokog kruga ljudi u inventivnost.
- ▣ Osigurava neophodne kapacitete za razvojne aktivnosti.
- ▣ Uključivanjem nevladinog sektora povećava se kredibilitet, legitimnost i transparentnost globalnog procesa upravljanja, jer odluke vlade ne mogu uspjeti ako postoji otpor i neprihvatanje od strane civilnog sektora i građana.

- ▣ Nevladine organizacije osiguravaju bitan glas civilnog sektora, što ima za rezultat donošenje boljih, pravednijih i legitimnijih odluka.
- ▣ Veliki broj odluka koje su donesene u različitim državama i na različitim razinama, kao i u međunarodnoj zajednici:
 - donesene su inicijativom ili pod pritiskom različitih nevladinih organizacija, a
 - mnoge odluke koje su štetne za zajednicu i društvo su poništene ili je njihovo donošenje onemogućilo djelovanje nevladinih organizacija.

Važnost u međunarodnim okvirima

- ▣ Potrebu uspostavljanja partnerstva i suradnje između nevladinih organizacija i institucija vlasti u rukovođenju procesom razvoja priznaju i iniciraju međunarodna tijela i organizacije kao što su Ujedinjeni narodi i Europske unija.
- ▣ Uloga nevladinih organizacija u raznim konferencijama Ujedinjenih naroda i Europske unije, posljednjih godina je sve izražajnija.
- ▣ Na njima nevladine organizacije imaju ulogu partnera,
- ▣ Često se na međunarodnim konferencijama održavaju paralelno dvije konferencije, vladine i nevladine organizacije.
- ▣ Primjeri:
 - Bečka konferencija o ljudskim pravima (1993),
 - Kairska konferencija o stanovništvu i demografskom razvoju (1995),
 - Pekinška konferencija o položaju žena (1995),
 - Europska konferencija o zaštiti životne sredine (1994, 1995, 1996), itd.

Važnost

- ▣ Globalizacija je u tijeku 20. stoljeća dovela do izrazitog porasta značaja nevladinih organizacija u svijetu.
- ▣ Preko 90% postojećih neprofitnih organizacija je nastala nakon 1950. godine. Širom svijeta najveći broj nevladinih organizacija nastao je u proteklih trideset godina.
- ▣ Nevladine organizacije su najbrže rastući tip organizacija u svijetu.
- ▣ Nevladin sektor je karakterističan po tome što nije opterećen borbom za vlast i institucionalizacijom.
- ▣ On je prepoznatljiv po:
 - masovnosti i dobrovoljnosti članstva,
 - dobrovoljnom radu, te
 - organiziranoj angažiranosti na pitanjima koja su njihov interes i potreba, te javni interes.

U BIH – uloga u povijesti

- ▣ Poznata je uloga katoličke Crkve a posebno Franjevaca (mada se izravno vjerske zajednice ne proučavaju u okviru neprofitnih organizacija) kroz povijest ovih krajeva u doba turske vladavine, na očuvanju hrvatske i katoličke opstojnosti i očuvanja baštine na prostorima Bosne i Hercegovine.
- ▣ Velika uloga je bila Katoličke crkve u spašavanju građana u Hercegovini u doba 1. svjetskog rata i nakon njega.
- ▣ Veliku ulogu odigrale su sve vjerske zajednice i u godinama komunizma kada je zbog jednopartijskog sustava bilo na različite načine onemogućavano razvijanje nevladinog sektora.

BIH – nakon prvih izbora

- ▣ Velika uloga u Bosni i Hercegovini dolaskom višestranačja i razvojem demokracije u Bosni i Hercegovini
- ▣ Velika uloga bila u ratu i neposrednom poraću.
- ▣ Nevladine organizacije iz svijeta su svojim humanitarnim aktivnostima u mnogim krajevima Bosne i Hercegovine bili jedini izvor snabdijevanja i pomoći.

BiH – poslije rata

- ▣ Sve brojnije i jače
- ▣ Pomoć u obnovi i izgradnji demokracije i civilnog društva
- ▣ Smanjenje pomoći i gašenje pojedinih organizacija
- ▣ Prelazak na samoodrživost
- ▣ Vlast počinje shvaćati ulogu neprofitnih organizacija i financirati ih
- ▣ Uloga i važnost neprekidno rastu

Obuka i edukacija

- ▣ Mnoge međunarodne, vladine i nevladine agencije, organizacije i fondacije specijalizirane za pružanje edukativnih i konzultantskih usluga dale su veliki doprinos u stjecanju novih znanja, vještina i iskustava, čiju potrebu nameću i zahtijevaju problemi i izazovi razvoja modernog civilnog i demokratskog društva, a koje aktivnosti nevladinog sektora stječu kroz različite oblike edukacije i usavršavanja.

Uloga u krizama i konfliktima

- ▣ Uloga i značaj nevladinih organizacija u rješavanju različitih kriza širom svijeta, koje su izazvane rasnim, vjerskim, nacionalnim, ekonomskim, teritorijalnim ili nekim drugim problemima nemjerljiva je,
- ▣ one su vrlo često jedine koje u takvim uvjetima djeluju, posreduju ili pružaju pomoć, bilo žrtvama ili u rješavanju i posredovanju u rješavanju problema.
- ▣ Velika uloga u postkonfliktnom razdoblju, a posebno u područjima koja tek zahvaća demokratski proces.

Jugoistočna Europa

- ▣ Pakt za stabilnost jugoistočne Europe naglašava značaj uloge civilnog društva u potpori regionalne stabilnosti i njenu važnost u demokratizacijskom procesu zemalja regije.
- ▣ Izjava misije o obrazovanju i mladima naglašena je sljedećim riječima:
- ▣ Jačanje civilnog društva, bazirano na širokom prihvatanju civilnih prava i zakonskih pravila, preduvjet je za demokraciju i održivi socijalni razvoj u Jugoistočnoj Europi.

Značaj u razvoju demokratskog društva

- ▣ daju poseban doprinos razvoju i daljnjem opstanku demokratskih društava,
 - putem unapređenja javne svijesti i sudjelovanja građana u javnom životu, te
 - kulturnom i društvenom životu tih društava.
 - Veliki doprinos imaju i u razvijenim zemljama, a posebno se to ogleda u socijalnoj politici.
- ▣ Suvremene i velike države ne mogu zadovoljiti sve potrebe građana, pa mnoge takve potrebe prebacuju na neprofitni sektor.
- ▣ Nevladin sektor postaje partner i alternativa državnom sektoru, nadopunjava ga i ne predstavlja mu konkurenciju.

BiH

- ▣ uz potporu međunarodne zajednice i stranih nevladinih organizacija nastoje pomoći u rješavanju i prevazilaženju socijalnih i ekonomskih problema, sporom reformom, slabim sustavom socijalne i zdravstvene zaštite, zagađivanjem okoliša, korupcijom, neadekvatnim sustavom obrazovanja, rasprostranjenim siromaštvom.
- ▣ Navedeni problemi su veoma često izraženiji u sredinama gdje su posebno ugrožene manjine ili narodi koji u određenim dijelovima zemlje predstavljaju manjinu bez obzira na zakonsku jednakopravnost, te različite marginalizirane grupe ljudi.
- ▣ Neprofitne organizacije imaju specifičnu ulogu u: osiguranju obuke i edukacije, razvoju liderstva, zaštiti okoliša, promociji održivog razvoja, osiguravanju pravne potpore, edukaciji o ljudskim pravima i zaštiti prava ugroženih grupa, malim projektima potpore poljoprivredi i drugim razvojnim programima.
- ▣ U većini slučajeva neprofitne organizacije nadopunjuju aktivnosti potpore koju pruža vlada.

Značaj i predrasude

- ▣ Posebno je važna uloga nevladinih organizacija, ali su one i sastavni dio stečevina i rezultat demokracije jer mobiliziraju i uključuju građane u različite društvene aktivnosti i rješavanje pitanja koja su bitna za veću grupu ljudi.
- ▣ Međutim brojne su predrasude oko angažiranja u nevladinom sektoru, tako da brojni potencijali ostaju neiskorišteni a brojni problemi neriješeni ili zbog toga stanje nije promijenjeno tj. poboljšano.
- ▣ Posebno se to odnosi na brojna pitanja u lokalnoj zajednici gdje svakodnevni problemi iz različitih oblasti života koji se tiču „malih“ ljudi ostaju neriješeni.

Značaj istaknut u UN

- ▣ Nevladine organizacije imaju posebno mjesto i u okviru rada Ujedinjenih naroda, te se iste koriste za prikupljanje i širenje informacija i uglavnom osiguravaju savjetodavnu i stručnu potporu radu UN-a.
- ▣ Velike međunarodne nevladine organizacije, koje se smatraju velikim zbog svojih stručnih i materijalnih kapaciteta i mogućnosti, te svoga utjecaja na javnost, mogu zatražiti savjetodavni status pri UN-u na temelju rezolucije 1296 Ekonomskog i socijalnog savjeta.
- ▣ Nevladine organizacije s takvim statusom danas se već broje stotinama, a u radu UN-a sudjeluju u svojstvu promatrača(na raznim skupovima i konferencijama), imaju pravo istupanja te iznošenja i distribuiranja svojih stavova.

Umrežavanje

- ▣ Mnoge su se od tih organizacija povezale u asocijacije nazvane konferencijama nevladinih organizacija kako bi zaštitile svoja prava i stvarale organizacije za razne komisije i radna tijela u tri sjedišta UN-a (u New Yorku, Ženevi i Beču).
- ▣ Jedan od primjera takvog djelovanja je Odbor za položaj žena (Committee on the Status of Women) koji djeluje u svakom od sjedišta.

Kraj